

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2022. május 4.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

minden vizsgázó számára

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma
(aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni (lehet pl. 3,5 pont).

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges (kifejtendő) feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **kettő** feladat értékelhető:

egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,

egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **két** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mindkét megoldását ki kell javítani, és a magasabb pontszámút kell figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13. és a 16. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani a vizsgapontszámot (mely középszinten azonos az összpontszámmal).

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.
--

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „**T**”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú esszénél 2-2 pont adható.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „**K**”-val jelöli.

A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (**K1**) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.
--

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A hosszú esszénél külön kell pontozni az ún. általános (**K1**) és a konkrét (**K2**) történelmi fogalmakat. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre a rövid (**K2**) és a hosszú esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. Egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan) az alábbiak szerint:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓E1 külön jelölve, ha a rögzítés és a megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után a feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Zsidó vallás (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 5.
- b) 3.
- c) 1.

d) egyistenhit / monoteizmus

(Elfogadható még: kölcsönös és kizárólagos kapcsolat / szövetség Isten és a zsidó nép között.
A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

2. Reneszánsz kultúra (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) (ókori/antik) görög(-római) (vallás) (Elfogadható még: görög mitológia.)

keresztény (vallás) / kereszténység / keresztyény (vallás) / keresztyénység (Elfogadható még: katolikus / római katolikus.) *(A válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.)*

b) 2.

c) A természet ábrázolását. / A térbeliség ábrázolását. / Perspektivikus ábrázolást.

(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

3. Hunyadi Mátyás (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) rendkívüli hadiadó

b) rendi gyűlés / (rendi) országgyűlés

c) jobbágyság / jobbágyság

d) 3.

4. Reformáció (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) A

b) 3.

c) Anyanyelvi igehirdetés / anyanyelv fejlődése / Biblia lefordítása anyanyelvre

(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

d) 2.

5. Magyarország 16. századi történelme (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) 3.

b) tüzéség / ágyúk / tűzfegyverek

c) 4.

d) 1.

6. 19. századi politikai eszmék (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) 1.

b) 3.

c) 2.

d) A nemzetállam létrehozása. / Itália / Olaszország egyesítése.

(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

7. Kossuth programja (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) 2.

b) 2.

c) 3.

d) 1.

8. Kommunista ideológia (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

2., 6., 7., 8.

9. A Horthy-korszak társadalma (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) 1., 3., 6.

b) 1.

10. A hidegháború (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)a) 1., 3. *(A válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.)*

b) 2.

c) 3.

11. Rákosi-korszak (Elemenként 1 pont, összesen 6 pont.)

Állítások	Források betűjele	
a) Az előírt termelési mennyiséget túlteljesítő munkásokat példaképként állították a többi munkás elé.	A	
b) Egyes társadalmi csoportokat a rendszer ellenségeinek tekintettek.	C	D
c) A koncepciós per eszközét is alkalmazták.	C	

(A b) betűjelű állítás esetén a válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.)

d) tervgazdálkodás / tergutastításos rendszer / tervgazdaság

e) esztergomi érsek / bíboros / hercegprímás

12. Magyarországi romák (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) 3., 4., 6.

b) 3.

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Athéni demokrácia

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az athéni polgároknak a demokráciában való részvételét mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy az athéni demokrácia a Kr. e. 5. században élte virágkorát, és megállapításai Athénra vonatkoznak.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. demokrácia, polgár, népgyűlés, sorsolás/választás.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti, hogy Periklész fizetett a színházi előadásokon / a népbíróságokon való részvételért, és megállapítja, hogy ez lehetővé tette a szegények részvételét.	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a népgyűléseken minden athéni polgár részt vehetett, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. felnőtt, szabad férfiak lehettek polgárok; a népgyűlés tagjai vettek részt a cserépszavazáson; a népgyűléseken szavazták meg a törvényeket; választottak tisztségviselőket; a politikai jogok gyakorlása területi alapú beosztás szerint történt.)	0–3
	E2 Rögzít egy lényeges tény a tisztségek betöltésével kapcsolatban (pl. a tisztségek többségét sorsolással töltötték be; a sztratégoszt választották), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. mindenkinek ugyanakkora esélye volt; a sorsolás esetén nem számított az anyagi háttér a tisztségek betöltésénél; az egyéni képességek is számítottak a választásnál; egyes hivatalokat / a sztratégoszi tisztséget csak a legvagyonosabb réteg tagjai tölthettek be).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

14. A második ipari forradalom		(rövid)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az autógyártás jelentőségét mutatja be a második ipari forradalom korában. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a 19. század második felében / utolsó harmadában / a 20. század elején zajlott a második ipari forradalom / kezdődött meg az autógyártás, és a fejlődés centrumává az Amerikai Egyesült Államok / Németország vált.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. ipar, gyár, ipari forradalom, futószalag(os termelés).	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti, hogy Ford üzemében / az autógyártásban bevezették a futószalagot, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez tette olcsóbbá / tömegtermékké az autót; ezt segítette az elektromotor / az elektromos világítás megjelenése).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az autógyártás előzménye / feltétele a robbanómotor feltalálása volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. emiatt nőtt a kőolajkitermelés / -finomítás; emiatt tovább fejlődött / bővült a vas- / acélgyártás; ez eredményezte a gumigyártás / vegyipar fejlődését; az autógyártás a második ipari forradalom – egyik – húzóágazatává vált).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy az autógyártás forradalmasította a közúti közlekedést, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a 19. században még csak kevesek engedhették meg maguknak az autót; az autó csak a két világháború között / a második világháború után vált tömegtermékké; átalakította a városi közlekedést / tömegközlekedést; megkezdődött az utak aszfaltozása; kidolgozták a közlekedési szabályokat; az autó a fejlődés / a szabadság / a fiatalság / az amerikai életforma jelképévé vált; a szárazföldi közlekedés nagyjából továbbra is vasúton zajlott).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

15. Tatárjárás (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a tatárjárást és közvetlen következményeit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a tatárjárás idejét: 1241–1242.	0–2
	T2 Rögzíti a téma legalább két térbeli elemét (pl. a tatárok kelet felől érkeztek; elfoglalták Kijevet; három irányból törtek be az országba; a főserég a Vereckei-hágón át érkezett; a döntő	0–2

	ütközetre Muhinál került sor, eleinte az Alföldet pusztították, később átkeltek a Dunántúlra, IV. Béla Dalmáciába / Trau várába menekült).	
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. hadsereg / harcmodor, uralkodó / király, csata, népesség.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. tatárjárás, (könnyű)lovasság, (kő)vár, éhezés / éhínség.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a mongolok / tatárok jellemzően könnyűlovasságok voltak; fontos fegyverük volt az íj), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. harcmodoruk hasonlított a honfoglalás kori magyarok harcmodorára; ez jelentősen eltért a Magyarországon / Európában elterjedt nehézpáncélos hadviseléstől; előnyük volt a gyorsaság; a tatárok a Mongol Birodalom egy népe / segédhadserege voltak).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy az előkelő réteg / a lakosság egy része várakba menekült, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a tatárok a kővárakat nem tudták bevenni; nem hoztak Magyarországra elegendő ostromgépet; nem készültek fel ilyen sok erősített településre; a magyar előkelők a pápától vártak segítséget; a megígért kereszties hadak nem érkeztek meg Magyarországra).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a tatárok elpusztított földeket / településeket hagytak maguk után; sok embert megöltek; a tatárjárás éhínséget okozott), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a tatárjárás jelentős népességcsökkenést okozott; a legnagyobb pusztulás az Alföldön történt; a népességpusztulást járványok is fokozták).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma- központú gondolkodás	E1 Rögzít egy lényeges tény a tatárjárás körülményeire vonatkozóan (pl. Batu kán volt a Magyarországra támadó sereg vezére; Julianus barát hírt adott a mongol fenyegetésről; IV. Béla befogadta a tatárok elől menekülő kunokat; a tatárok áttörtek a gyepűn / legyőzték a nádor seregét), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a mongolok számos népet leigázva hatalmas birodalmat hoztak létre; Julianus eredetileg a magyar őshazát kereste; IV. Béla Magyarország haderejét akarta megerősíteni a könnyűlovasság kunokkal; a kunok összetűzésbe keveredtek a magyarokkal, és kivonultak; a nádor serege megpróbálta eltorlaszolni a Kárpátok hágóit).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a magyar főssereg Muhinál vereséget szenvedett, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a vereség fő oka a tatárok túlereje volt; IV. Bélát sikerült kimenekíteni a csatából).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a tatárok elhagyták az országot / a tatár uralom nem vált tartóssá, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. váratlan távozásuk oka máig vitatott; a	0–3

	magyarországi hadjárat jelentős veszteséget okozott a tatárok számára; IV. Bélát nem tudták elfogni / adófizetővé tenni).	
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

16. A Kádár-korszak gazdaságpolitikája

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Kádár-korszak gazdasági jellegzetességeit és az életszínvonal jellemző vonásait az 1960-as és 1970-es években mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a Kádár-korszak időbeli határait: 1956–1988/89, vagy rögzíti az új gazdasági mechanizmus bevezetésének időpontját: 1968.	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. Magyarország a szovjet tömb része volt), vagy említ legalább egy szocialista iparvárost.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. diktatúra, államosítás, parasztság / munkásság, életszínvonal.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. új gazdasági mechanizmus, háztáji, kollektivizálás, tervgazdaság / tervutasításos rendszer.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a táblázat egy lényegi elemét (pl. nőtt a szövetkezetek / szövetkezetekben dolgozók / szövetkezeti földterületek száma; megvalósult a szövetkezetesítés / kollektivizálás), és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. a kollektivizálást a Rákosi-korszakban nem tudták teljesen véghez vinni; a kollektivizálásért cserében megengedték a háztáji gazdaságok működését; a szövetkezetek létrehozásában pozitív ösztönzést is alkalmazott; a kollektivizálás miatt a parasztság egy része a városi munkásréteg tagjává vált / felhagyott a mezőgazdasággal; a magántulajdon aránya a mezőgazdaságban minimálisra csökkent; növelték a termelés hatékonyságát).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a gazdaság növekedése megállt; a gazdasági növekedés a belső tartalékokra / műszaki fejlődésre épülhet; a dolgozó teljesítménye határozza meg az életszínvonalát), és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. felismerték, hogy a viszonylagos jólétet / magasabb életszínvonalat sem képes a gazdaság fenntartani; az életszínvonal megőrzése / növelése volt a reform célja; az árak és a bérek bizonyos területeken emelkedtek; a tervgazdaság alapjait nem változtatták meg, ezért a reform nem volt sikeres; valójában csak gazdaságirányításra szorított a reform; az	0–3

	állami tulajdont nem magánosították; a reformot politikai okokból néhány éven belül leállították).	
	F3 Rögzíti a kép egy lényegi elemét (pl. lakótelepek épültek; a városok elvesztették hagyományos arculatukat), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. csökkent a lakáshiány; a lakáshoz jutás ennek ellenére nehézkes volt; a lakótelepek összkomfortot biztosítottak lakóiknak; nőtt a városi lakosság; a lakótelepi lakások jól felszereltek voltak; a háztartási cikkek viszonylagos bősége miatt fridzsiderszocializmusnak is nevezték a korszakot; a lakótelepeket a munkaerő iparba / városba áramlása miatt építették; a kis lakótelepi lakások negatívan hatottak a gyermekvállalásra; fellendült az építőipar; a lakótelepek építése felgyorsította az urbanizációt).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a tervgazdaság maradt a rendszer gazdasági alapja, és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. az Állami Tervhivatal határozta meg a termelés mennyiségét / a béreket és az árakat; a tervgazdaság fenntartása politikai / ideológiai okokból szükséges volt; a gazdaságra nagyrészt az állami tulajdon volt jellemző; az ötéves tervek az életszínvonal javítására irányultak; fenntartották a nehézipar fontosságát, de mellette a fogyasztási cikkek gyártását is ösztönözték; a tervgazdaság nem volt hatékony).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a Kádár-rendszernek célja volt az életszínvonal növelése, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az életszínvonal fenntartása hozzájárult az eladósodás kialakulásához; az életszínvonal fenntartása jelentős többletmunkával volt biztosítható; a háztájiban végzett pluszmunka javította az élelmiszer-ellátást; ez javította a Kádár-rendszer elfogadottságát; a jobb életkörülmények miatt szokták a rendszert gulyás-kommunizmusnak / fridzsiderszocializmusnak nevezni; a kádári alku jegyében a lakosság a jobb életkörülményekért cserében nem politizált).	0–3
	E3 Rögzít egy, az életkörülmények javítását szolgáló – forrásban nem szereplő – intézkedést (pl. az iskolahálózat bővítése; az élelmiszerárak alacsonyan tartása; a társadalombiztosítás kiterjesztése; a sport támogatása; családtámogatások – pl. gyes – bevezetése), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. nőtt az iskolázottság; a korszakban már nem volt jellemző az éhezés; a sporteredményeket a politikai propaganda is kihasználta; a családtámogatások átmenetileg pozitívan hatottak a gyermekvállalásra).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

A feladatlapon szereplő források (kép, ábra, térkép, adatsor) forrásai:

1. <https://szentiras.hu/szit>
<https://blogs.timesofisrael.com/vaetchanan-powerful-mezuza-protection/>
[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Menorah - Synagogue of C%C3%B3rdoba.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Menorah_-_Synagogue_of_C%C3%B3rdoba.jpg)
<https://nypl.getarchive.net/media/full-page-miniature-with-rubric-showing-moses-breaking-the-idol-of-the-golden-c9610c>
2. [https://en.wikipedia.org/wiki/Jupiter_and_Antiope#/media/File:V%C3%A9nus et l'Amour d%C3%A9couverts par un satyre, Corr%C3%A8ge \(Louvre INV 42\) 02.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Jupiter_and_Antiope#/media/File:V%C3%A9nus_et_l'Amour_d%C3%A9couverts_par_un_satyre,_Corr%C3%A8ge_(Louvre_INV_42)_02.jpg)
<https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/muveszetek/muveszettortenet/muveszettortenet-9-efolyam/angyali-udvoztet-es-kiralyok-imadasa/leonardo-da-vinci-angyali-udvoztet>
[https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/e/ec/Mona_Lisa%2C by Leonardo da Vinci%2C from C2RMF retouched.jpg/1374px-Mona_Lisa%2C by Leonardo da Vinci%2C from C2RMF retouched.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/e/ec/Mona_Lisa%2C_by_Leonardo_da_Vinci%2C_from_C2RMF_retouched.jpg/1374px-Mona_Lisa%2C_by_Leonardo_da_Vinci%2C_from_C2RMF_retouched.jpg)
3. <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=47400001.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D4>
Száray Miklós: Történelem 8. a hat- és nyolcosztályos gimnáziumok számára NT-17602
4. http://www.veresmart.shp.hu/hpc/web.php?a=veresmart&o=hk_I4Ld
https://reformacio.mnl.gov.hu/sites/default/files/oroskeg/szoladi_reformatum_templom/szoladi_reformtemp.jpg
https://gyor.utisugo.hu/Images/ismertetok/latnivalok/000211082_loyola2.jpg.jpg_orig.jpg
<https://previews.123rf.com/images/alan64/alan641709/alan64170900182/85150427-russia-kazan-13-august-2017-interior-muslim-mosque-with-blue-domes-in-the-kazan-kremlin.jpg>
5. https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_10_nat2020/lecke_02_005
http://erettségi.ucz.hu/load/tortenelem_feladatsor/5_magyarország_a_habsburg_birodalomban/8-1-0-70
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Verstar-verstar-otven-kolto-osszes-verse-2/tinodi-sebestyen-2109E/vii-egri-historianak-summaja-4D8/>
<https://mek.oszk.hu/01100/01136/01136.htm#14>
6. Boronkai–Gianone–Kormos–Kovács–Simonkay–Tamásiné: Történelem 10. IT-142
7. Kossuth Lajos üzenetei. Összeállította: Szabad György. Bp. 2004.
<http://mek.niif.hu/04800/04882/html/szabadku0051.html>
8. https://en.wikipedia.org/wiki/Propaganda_in_the_Soviet_Union#/media/File:Dyadya_lenin.jpg
9. Szekeres József: Források Budapest történetéhez 1919–1945. Budapest Főváros Levéltára Bp. 1972.
10. <https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/tarsadalomtudomanyok/tortenelem/az-i-vilaglaborutol-a-ketpolusu-vilag-felbomlasaig/a-hideghaboru-kialakulasanak-kora/a-hideghaboru-indulasa>
11. <https://mek.oszk.hu/01900/01906/html/index2131.html>
<https://ado.hu/ado/a-szocializmus-epitese-1948-56-1-resz>
 2013-as középszintű történelem érettségi
https://adt.arcanum.com/en/view/Nepszabadsag_1950_01/
12. Boronkai–Kaposi–Katona–Száray: Történelem 12. NT-17442
13. <https://mek.oszk.hu/03800/03892/html/02.htm#17>
14. https://www.kattan.hu/tankonyv/tortenelem-10/lecke_06_019
15. Bibliothèque nationale de France, Paris. (1300 körüli kézirat illusztrációja)
http://afe.easia.columbia.edu/mongols/pop//conquests/cavalry_pop.htm
 „Feheruaru rea meneh hodu utu rea” Magyar történelmi szöveggyűjtemény A magyar történelem forrásai a honfoglalástól az Árpád-ház kihalásáig (1301) Összeállította és a jegyzeteket írta: Zubánics László. Budapest-Ungvár, 2008. <https://mek.oszk.hu/11000/11051/11051.pdf>
 Rogerius mester Siralmas éneke, 1243 körül. In: Szöveggyűjtemény a régi magyar irodalom történetéhez – Középkor (1000-1530). Szerk. Madas Edit-Tarnai Andor. Bp. 1991.
http://sermones.elte.hu/szovegkiadasok/magyarul/madasszgy/index.php?file=194_215_Rogierius
16. Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században, Osiris, Bp., 1999 p. 418
 Gál Vilmos – Tar Attila Szilárd: Dokumentumok a XX. század történetéhez. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001. p. 339.
 Boronkai–Kaposi–Katona–Száray: Történelem 12. NT-17442
 Fortepan / Urbán Tamás